

ĐẰNG & NGỌT NƠI QUÁN BÊN ĐƯỜNG ..

Vào giữa thập niên 50 của thế kỷ trước, thuở ấy đất nước bị chia đôi theo một hiệp định vừa được ký kết, vì thế từ ngữ “chiến tranh” hiện diện trong tin tức hàng ngày không được người dân quan tâm mà xem đó như một đe dọa không phản ảnh thực tế.

Nhưng rồi chiến tranh không còn là sự đe dọa nữa mà đã thật sự bùng nổ. Các xóm làng chưa kịp hồi sinh bởi những tàn phá của giai đoạn kháng chiến thì nay gặp nguy cơ là phải đối diện với cuộc chiến huynh đệ tương tàn. Quê hương sẽ lại một phen chìm vào tang tóc.

Cuộc chiến lan rộng khiến nhiều gia đình bị lọt vào vùng chiến địa. Họ buộc lòng bỏ lại nhà cửa ruộng vườn rồi dắt díu nhau lìa xa khói lửa để tìm đường sống. Không có đường nào khác ngoài đường vào thành phố. Họ chỉ có thể mang theo vài bộ quần áo, vài gia gạo, vài tấm hình ông bà. Trong dòng người muôn phần ấy có hai đứa trẻ cùng xóm, chú bé đầu trọc và cô bé có mái tóc bánh bèo. Khi còn ở quê vào một buổi chiều nắng đẹp, hai đứa trẻ con nhà nghèo ngồi chơi trên ngạch cửa và trong khung cảnh êm đềm, thanh bình đó chúng đã cùng chia nhau ăn củ khoai sùng luộc mót mà lại thấy ngon ngọt làm sao ..

Ngày xưa ngày xưa ngày xưa
Chiều mơ chiều nắng đẹp khoe màu tơ
Hai đứa mình còn trẻ thơ
Rủ nhau ngồi ngưỡng cửa chơi thần thơ
À a a nhớ, nhớ em còn mái tóc bánh bèo
À a a nhớ má chưa hồng da mét vì em nghèo
Đầu anh còn húi trọc, còn húi trọc
Khét nắng hôi trâu thềm đi học, thềm đi học ..
Em cầm một củ khoai
Ghé răng cạp vỏ rơi
Xong rồi mình chia đôi
Khoai sùng này luộc mót
Sao ngọt lại ngọt ghê ..

Thế rồi chiến tranh xảy ra, mạnh ai nấy theo gia đình dắt díu nhau lên thành phố lập nghiệp và những phức tạp của chợ đời khiến hai người bạn thân thuở ấu thơ bị thất lạc nhau. Nhưng định mệnh đã khép lại những tháng năm thất lạc ấy bằng cách khiến họ tình cờ gặp nhau trong một cái quán bên đường giữa thành phố phồn hoa vào một chiều mưa lạnh.

Và khi những kỷ niệm ngày xưa ngỡ đã mờ xa, chợt bừng lên lại nơi đất lạ trong bộ quần áo sang trọng, đi cùng dung nhan xinh tươi, anh mừng cứ tưởng đời cô vui, nhưng nào anh có ngờ đây chỉ là cái quán, cô đem hình hài rao lên bán cho người mua vui trong phút giây, thật xót xa ..

Cách sống nơi đô hội và sự vay mượn khéo léo cái dáng vẻ sang trọng đã gây ngỡ ngàng cho nhau, đã chợt vui cho nhau ngay từ phút ban đầu; nhưng đâu ngờ cái ngỡ ngàng ấy, cái chợt vui ấy lại chính là sự nhầm lẫn quá bề bồng cho nhau. Cơ

duyên khiến chàng ghé cái Quán Bên Đường để rồi chợt thấy lòng mình nhiều cay đắng khi biết sự thật về cô bạn cũ, còn cô hỏi anh làm nghề gì ? Anh nói anh cầm bút, anh viết những gì mà người ta muốn đọc muốn nghe... thiết nghĩ, cô và anh ở một khía cạnh nào đó rất giống nhau, có nghĩa là mỗi người tự bán mình theo một cách riêng của số phận ..

Khi nhận ra sự thật, kẻ nhờ vào việc “quay lưng chào sự thật” mà trở nên sang trọng đã run rẩy cầm tay kẻ “bạo hình hài rao bán” đầy buồn tủi rồi nghẹn ngào hỏi đời nhau vui hay buồn, nhưng cả hai đều không thể trả lời vì thẳm quyền trả lời câu hỏi tê buốt ấy thuộc về cuộc đời ..

Giờ đây kỷ niệm ngày xưa
Giờ đây cảnh cũ chìm xa mù khơi
Gặp nhau một chiều lạnh mưa
Nhìn nhau quần áo bảnh bao mừng sao ..
Nhìn em còn xinh còn tươi
Đời em tưởng đâu là vui
Nhà em phải chăng là đây ?
Dè đâu chẳng may là quán
Em đẹp hình hài đem bán ..

Đây là bài thơ của tác giả **Trang Thế Hy** sáng tác năm 1959 thời kỳ ông đang hoạt động ngầm ở Bưng Biền với bút danh Minh Phẩm. Bài thơ có tựa ‘Đắng và Ngọt’ được nhà văn Bình Nguyên Lộc đổi tựa thành ‘Cuộc đời’ và đưa vào số tháng 9/1959 trên tuần báo ‘Vui sống’ ở Sài Gòn xưa.

Một chút về thi sỹ họ Trang, ông gốc Bến Tre là nhà văn chuyên viết truyện ngắn (hơn 50 truyện) một số bút ký, thơ dịch và tập thơ mỏng vốn vẹn 13 bài trong đó có bài “Đắng & Ngọt”. Các sáng tác nhiều thể loại chứng tỏ ông là người kiem chữ nhưng sâu sắc. Ông luôn chọn cho mình một ngôn ngữ riêng, gần gũi với người đọc và đậm chất Nam Bộ.

Trước khi đến với nghề cầm bút Trang Thế Hy làm đủ việc. Từ thời chống Pháp dù làm ở Ty Thông tin tuyên truyền, sau 1954, được phân công ở lại, phải làm nhiều nghề vừa kiếm sống vừa có vỏ bọc hợp pháp để hoạt động cách mạng. Nào là đi phụ xe, soát vé xe đò, đến giữ kho, làm thư ký cho hãng buôn, làm kế toán, dạy học hay sửa bản in cho các báo..., tất cả chẳng có nghề nào là ổn định.

Năm 1962, Trang Thế Hy bị cầm tù. Nhưng cũng nhờ đó mà ông có tác phẩm khá vui là Anh Thơm râu rồng đạt Giải thưởng văn học Nguyễn Đình Chiểu của Hội Văn nghệ giải phóng miền Nam (1960 -1965). Năm 1994, ông được Hội Nhà văn Việt Nam tặng thưởng với tập truyện ngắn Tiếng khóc và tiếng hát. Năm 2001 là tặng thưởng giải A của Liên hiệp Hội văn nghệ toàn quốc cho tập truyện Nợ nước mắt.

Thế nhưng khi bạn văn gán cho ông cụm từ “người xả thân với văn chương” thì ông phản bác liền. Ông bảo: “Nếu ví văn chương là một người đẹp thì tôi là người tình chung thủy nhưng hờ hững, thiếu đam mê”. Thế nên ngay khi thấy mình hết đam mê ông đã lặng lẽ rời Sài Gòn trở về Bến Tre sinh sống mà theo như ông tự trào rằng “đi chỗ khác chơi”.

Năm 1959 một lần đọc tuần báo ‘Vui sống’ ở Sài Gòn xưa, nhạc sĩ Phạm Duy phát hiện bài thơ hay, nhiều tính chất về nỗi đau thân phận của những người con vùng nông thôn bị ảnh hưởng của cuộc chiến nên ông đã chọn bài thơ để phổ nhạc, lồng vào một giai điệu thật đẹp để hậu thế chúng ta có ca khúc ‘Quán bên đường’ bất hủ

..
Thời đó do tác giả tham gia hoạt động ngầm che dấu thân phận nên n/s đã ko liên lạc được để cảm ơn, chia sẻ tác quyền (ghi vô danh trong tờ nhạc). Mãi năm 2005 khi lần đầu tiên nhạc sĩ Phạm Duy về nước, ông được biết tác giả của “Cuộc đời” chính là nhà văn Trang Thế Hy. Nhạc sĩ đã lặn lội về tận Bến Tre tìm gặp để có đôi lời với nhà thơ.

Trang Thế Hy kể: “So với bản gốc “Cuộc đời” thì “Quán bên đường” mặc dù nhạc sĩ Phạm Duy đã cố gắng lắm để giữ được ý thơ tôi nhưng sự mộc mạc, hồn nhiên đã thất thoát đi ít nhiều”. Khi hỏi tiếp ông có lấy làm buồn vì điều ấy, thì ông bảo: “Từ thơ đến nhạc đã là khoảng cách rất xa. Tuy nhiên, nếu người nghe yêu “Cuộc đời và yêu Quán bên đường” thì đó đã là hạnh phúc của chính tôi. Huống chi ông Phạm Duy lại dành riêng cho thơ tôi sự ưu ái thế ! ..(lượt trích hai bài viết tác giả Nguyễn Hữu Nghĩa và Thanh Quý)

*Ngày xưa ngày xưa ngày xưa
Chiều mơ chiều nắng đẹp khoe màu tơ
Hai đứa mình còn trẻ thơ
Rủ nhau ngồi ngưỡng cửa chơi thân thơ.
À a a nhớ nhớ em còn mái tóc bánh bèo
À a a nhớ má chưa hồng da mét vì em nghèo
Đầu anh còn húi trọc, còn húi trọc
Khét nắng hôi trâu thềm đi học, thềm đi học
Thềm đi học...
Em cầm một củ khoai
Ghé răng cạp vỏ rơi
Xong rồi mình chia đôi
Khoai sùng này lượm mót
Sao ngọt lại ngọt ghê
Giờ đây kỷ niệm ngày xưa
Giờ đây cảnh cũ chìm xa mù khơi
Gặp nhau một chiều lạnh mưa
Nhìn nhau quần áo bảnh bao mừng sao ..
Nhìn em còn xinh còn tươi
Đời em tưởng đâu là vui
Nhà em phải chăng là đây ?
Dè đâu chẳng may là quán
Em bẹo hình hài đem bán...
ĐK:
Rồi em nghệ thuật là chi ?
Cầm bút để viết ngày đêm, viết gì ?
Đời thôi phải nói là thơm
Ngồi bút là chiếc cần câu miếng cơm
Em hỏi nghệ thuật là chi ?
Là đui, là điếc, là câm mà đi.
Nhìn nhau lặng lẽ nhìn nhau*

*Nào có ai đánh mà sao lòng đau ..
Bánh ngọt cùng mời ăn
Nhớ chẳng củ khoai ngon
Bánh tươm vàng như nắng
Bánh này mình chưa cắn
Sao mà miệng cay đắng ?
Rồi xin một nụ cười thôi
Cười ư ? Anh đã vui quên nụ cười ..
Thì xin vài giọt lệ rơi
Lệ em cạn đã từ lâu, người ơi
Trước khi từ giã hỏi nhau buồn hay là vui
Thì cứ hỏi ngay cuộc đời ..*

Tri ân, tôn vinh hai bậc tài hoa nước Việt Trang Thế Hy – Phạm Duy cùng bài nhạc phổ “Quán Bên Đường”, sáng tác năm 1959 (thơ vô danh), gắn điệu boston buồn lắng, mời các bạn vào đọc bài tổng hợp, lượt trích của Kyphan và 2 tác giả Thanh Quý – Hữu Nghĩa, cùng nghe một ca khúc buồn qua các chất giọng thể hiện hay được bản thân chọn, giới thiệu để hoài nhớ về những kỉ niệm ngày cũ cùng hai bậc tài hoa họ Trang và họ Phạm ..

Thái Thanh (pre75): <https://youtu.be/Q4HSKzeh3UU> (tuyệt)
Vũ Khanh – Ý Lan: https://youtu.be/cJxEpQnz_hM (hay)
Duy Quang: https://youtu.be/TvT_P3MIOHA (tuyệt)
Quỳnh Giao: https://youtu.be/8_oOAjnRDzU (hay)
Thương Linh: <https://youtu.be/EvIT7I2ySbg> (hay)
Phạm Đoan: <https://youtu.be/UE1w9z3WtcA> (hay)
Trung Nghĩa: <https://youtu.be/qU3Mt3IKdR8> (hay)
Thùy Dung: <https://youtu.be/INJ-b3AjMJA>